

การรับรู้และทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตืน จังหวัดตาก People's Perception and Attitude Toward Forest Laws of Land use in Mae Tuen Wildlife Sanctuary, Tak Province

วรรณนก ชัยพันธ์¹, ปิยะพิศ ขอนแก่น², อิศรีย์ ฮาวปินใจ³ และ ปัญจพร คำโย⁴
Wannakanok Chaiyapan¹, Piyapit Khonkaen², Itsaree Howpinjai³ and
Punchaporn Kamy⁴

Received: 04 August 2025; Revised: 17 September 2025; Accepted: 22 September 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน (2) ศึกษาการรับรู้และทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ (3) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้และทัศนคติ และ (4) ศึกษาผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ที่ดินในการเลี้ยงปศุสัตว์ การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรคือประชาชนที่ถือครองพื้นที่อยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตืน จำนวน 622 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane ได้จำนวน 244 ราย และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป การรับรู้ข่าวสาร การรับรู้กฎหมายป่าไม้ ทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ และผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ที่ดิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า (1) ประชาชนส่วนใหญ่มีลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นเพศหญิง อายุ 41–50 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเลี้ยงปศุสัตว์ มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท และอาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 20 ปี (2) ระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้อยู่ในระดับน้อย ขณะที่การรับรู้กฎหมายป่าไม้อยู่ในระดับปานกลาง และทัศนคติอยู่ในระดับมาก

¹ 2 สาขาวิชาการจัดการป่าไม้ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ - แพร่ เฉลิมพระเกียรติ; Forest Management Department, Maejo University Phrae Campus

³ สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรมป่าไม้ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ - แพร่ เฉลิมพระเกียรติ; Forestry Industry Technology Department, Maejo University Phrae Campus

⁴ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ - แพร่ เฉลิมพระเกียรติ; Political Science Department, Maejo University Phrae Campus

Corresponding author, e-mail: punchaporn2525@gmail.com

(3) ปัจจัยด้านอายุ การใช้ประโยชน์พื้นที่ และการเข้าร่วมกิจกรรมของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า มีผลต่อระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ ส่วนปัจจัยด้านระยะเวลาการอยู่อาศัย การถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการรับรู้ข่าวสาร มีผลต่อระดับทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ (4) ผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ที่ดินในการเลี้ยงปศุสัตว์อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในด้านเชิงบวกและเชิงลบ องค์ความรู้จากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การรับรู้และทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชนมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านโครงสร้างทางสังคม การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งสามารถสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดเชิงบูรณาการในการกำหนดแนวทางเชิงนโยบาย ได้แก่ การพัฒนาการสื่อสารกฎหมายป่าไม้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และการจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างสมดุลกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนระหว่างชุมชนกับป่าอนุรักษ์

คำสำคัญ: การรับรู้; การใช้ประโยชน์ที่ดิน; กฎหมายป่าไม้; เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตื่น

Abstract

This study aimed to (1) examine the socio-economic characteristics of people utilizing land within Mae Tuen Wildlife Sanctuary, Tak Province; (2) investigate the levels of perception and attitudes toward forest laws; (3) analyze factors influencing such perception and attitudes; and (4) assess the impacts of land use for livestock farming. The research employed a quantitative approach. The population consisted of 622 residents, and a sample of 244 respondents was determined using Yamane's formula and selected through proportionate stratified sampling. The research instrument was a structured questionnaire covering general information, information perception, perception of forest laws, attitudes toward forest laws, and land-use impacts. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics such as t-test, One-Way ANOVA, and Pearson's correlation coefficient at a significance level of 0.05.

The findings revealed that most respondents were female, aged 41–50 years, with primary education, engaged in livestock farming, earning less than 10,000 baht per month, and residing in the area for more than 20 years. The level of information perception regarding forest laws was low, while the overall perception of forest laws was moderate, and attitudes toward forest laws were high. Factors such as age, land use, and participation in wildlife sanctuary activities significantly influenced the level of perception. Meanwhile, duration of residence, landholding, land use, and information perception significantly affected attitudes toward forest laws.

Additionally, the impacts of land use for livestock farming were found to be at a moderate level in both positive and negative aspects. The study contributes new knowledge by proposing an integrated conceptual framework linking socio-economic factors, information access, and land-use practices with public perception and attitudes toward forest laws. This framework can inform policy development by emphasizing effective communication, community participation, and balanced land-use management to promote sustainable coexistence between local communities and forest conservation areas.

Keyword: Perception; Land Use; Forest Laws; Mae Tuen Wildlife Sanctuary

บทนำ

กฎหมายไทยที่ใช้บังคับกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในปัจจุบัน ได้แก่ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2562 มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิในที่ดินและสิทธิในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า เนื่องจากเมื่อมีการกำหนดเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์แล้ว ไม่ว่าจะเป็นอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า การเข้าไปบุกรุก ครอบครองหรืออยู่อาศัยย่อมมีความผิดตามกฎหมาย (รัฐชัย สาทรกิจ, 2560) แม้ว่าจะมีกฎหมายเพื่อปกป้องพื้นที่ป่าอนุรักษ์ แต่อย่างไรก็ตามไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าการจัดการพื้นที่ ป่าอนุรักษ์ในประเทศไทยยังมีปัญหาอยู่มาก เนื่องจากการประกาศพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้ประกาศทับพื้นที่ที่มีชุมชนอาศัยอยู่ก่อน ตลอดจนพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน ส่งผลเป็นความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับชุมชน อีกทั้งยังคงมีการบุกรุกทำลายแผ้วถางป่า ขยายที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยออกมาจากแนวเขตการอยู่อาศัยเดิม และยังมีสิ่งคุกคามอีกหลายประการ ซึ่งยังไม่สามารถแก้ไขได้ (นิรามัย สังข์เงิน, 2557)

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2562 ได้มีบทบัญญัติข้อห้ามกระทำการ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า มาตรา 55 (6) ภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการ นำหรือปล่อยสัตว์ทุกชนิดเข้าไป มาตรา 55 วรรคสอง เพื่อบำรุงรักษาโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานหรือเพื่อความมั่นคงทางพลังงาน พนักงานเจ้าหน้าที่อาจอนุญาตให้บุคคลกระทำการได้ภายในบริเวณพื้นที่ที่กำหนด ทั้งนี้ การกระทำนั้นต้องอยู่ในความควบคุมดูแลของพนักงานเจ้าหน้าที่ ไม่รบกวนการดำรงชีวิตตามธรรมชาติของสัตว์ป่าเกินสมควร และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และมาตรา 121 กำหนดแนวทางการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่มีมาก่อนวันที่พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ใช้บังคับ โดยใช้แนวทางคัดกรองบุคคลภายใต้กรอบเวลาตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 254 หรือตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/2557 เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวการณ์ปัจจุบัน ลงวันที่ 17 มิถุนายน พุทธศักราช

2557 โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ต้องสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนให้แล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าจัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาและบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในเขตพื้นที่โครงการเพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติธุระผู้นั้น ไม่ต้องรับโทษ (พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562, 2562)

จังหวัดตาก ตั้งอยู่ภาคเหนือตอนล่างของประเทศ มีพื้นที่ทั้งหมด 16,406.65 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 10,324,156.25 ไร่ เป็นจังหวัดที่มีขนาดเป็นอันดับ 4 ของประเทศ และเป็นอันดับ 2 ของภาคเหนือ แบ่งเขตการปกครองตามสภาพภูมิประเทศ เป็น 9 อำเภอ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ด้านตะวันออกประกอบด้วยภูเขาสูงประมาณร้อยละ 65 ของพื้นที่ ประกอบด้วย 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองตาก อำเภอบ้านตาก อำเภอสามเงา และอำเภอวังเจ้า และด้านตะวันตกประกอบด้วยภูเขาสูงประมาณร้อยละ 80 ของพื้นที่ ประกอบด้วย 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่สอด อำเภอพบพระ อำเภอแม่ระมาด อำเภออุ้มผาง และอำเภอท่าสองยาง โดยมีพรมแดนติดต่อกับประเทศเมียนมา ระยะทางยาวประมาณ 540 กิโลเมตร (สำนักงานจังหวัดตาก, 2567) โดยจังหวัดตากนั้นเป็นจังหวัดที่โดดเด่นเรื่องการท่องเที่ยวและการปศุสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านโคเนื้อ ที่พูดถึงกันมาก คือ โคพันธุ์ตาก แหล่งที่มีการเลี้ยงโคมากที่สุดของตาก คือ อำเภอสามเงา ตำบลบ้านนา ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของจังหวัด และเป็นตำบลที่มีภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นป่า ภูเขา และตั้งอยู่ในอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพล ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน คือ บ้านอุมวาบ บ้านนาไฮ บ้านหินลาด บ้านโสมง และบ้านสันป่าปวย ชาวบ้านจะเดินทางกันโดยใช้เรือเป็นพาหนะ โคที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นโคพื้นเมืองโคที่เลี้ยงในพื้นที่ตำบลบ้านนาคี มักถูกเรียกว่า โคเหนือเขื่อน

การดำเนินการตามมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2562 ผลการดำเนินการสำรวจพื้นที่อยู่อาศัยหรือทำกินของประชาชนในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ต๋อนท้องที่ตำบลบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก เนื้อที่ประมาณ 3,118 ไร่ โดยพื้นที่ทำกินส่วนใหญ่มักเป็นแปลงปลูกพืชอาหารสัตว์ และเลี้ยงโคพื้นเมือง แต่การดำเนินการตามมาตรา 55 (6) และมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ประกอบกับหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน กับสภาพความเป็นจริงของบริบทพื้นที่อาจสร้างความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนให้กับประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ต๋อน ทั้งนี้จึงควรมีการศึกษาการรับรู้และทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ต๋อน จังหวัดตาก เพื่อนำไปสู่การวางแผนสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องของระเบียบและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับป่าอนุรักษ์ให้กับประชาชน ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนเกิดความรู้และความตระหนักถึงการอยู่ร่วมกับป่าอย่างสมดุลและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตั้น ตำบลบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้และระดับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตั้น ตำบลบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้และทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตั้น ตำบลบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก
4. เพื่อศึกษาผลกระทบและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในการเลี้ยงปศุสัตว์ (โคพื้นเมือง) ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตั้น ตำบลบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการศึกษาวิจัย คือ ประชาชนที่ถือครองพื้นที่อยู่อาศัยหรือพื้นที่ทำกินในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตั้น ท้องที่ตำบลบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ตามมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2562 จำนวน 5 หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านอุมวาบ, บ้านน้ำซับ หมู่ที่ 1 บ้านนาไฮ หมู่ที่ 2 บ้านหินลาด หมู่ที่ 3 บ้านผาลาด, บ้านวังคำ หมู่ที่ 4 และบ้านสันป่าปวย, บ้านดงเสลี่ยม และบ้านห้วยริน หมู่ที่ 5 รวมทั้งสิ้นจำนวน 622 ราย คำนวณจากสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และคำนวณการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) แบบเป็นสัดส่วนกับขนาดของกลุ่ม (Proportionate) จึงเก็บข้อมูล จำนวน 244 ตัวอย่าง (ตารางที่ 1)

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร (ราย)	จำนวนตัวอย่าง (ราย)
1	บ้านอุมวาบ และบ้านน้ำซับ	85	33
2	บ้านนาไฮ	106	42
3	บ้านหินลาด	143	56
4	บ้านผาลาด และบ้านวังคำ	154	60
5	บ้านสันป่าปวย บ้านดงเสลี่ยม และบ้านห้วยริน	134	53
รวม		622	244

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรที่ถือครองพื้นที่อยู่อาศัยหรือพื้นที่ทำกินจำแนกเป็นรายหมู่บ้าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research method) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการวิจัย แบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 การรับรู้ข่าวสารของประชาชนเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ โดยมีระดับการรับรู้ข่าวสาร 3 ระดับ คือ เป็นประจำ (2 คะแนน) บางครั้ง (1 คะแนน) และไม่เคย (0 คะแนน) ซึ่งสามารถแบ่งเกณฑ์วัดระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 1.35 – 2.00 ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 0.68 – 1.34 และระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 0.00 – 0.67

ส่วนที่ 3 การรับรู้ต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตื่น จำนวน 20 ข้อ โดยมีการกำหนดคะแนนเป็น คำตอบถูก (1 คะแนน) และคำตอบผิด (0 คะแนน) โดยแบ่งเกณฑ์วัดระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 13.34 - 20.00 ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 6.67 - 13.33 และระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 0.00 - 6.66

ส่วนที่ 4 ทศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตื่น จำนวน 20 ข้อ โดยมีการกำหนดคะแนนเป็น เห็นด้วยอย่างยิ่ง (5 คะแนน) เห็นด้วย (4 คะแนน) ไม่แน่ใจ (3 คะแนน) ไม่เห็นด้วย (2 คะแนน) และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1 คะแนน) โดยแบ่งเกณฑ์วัดระดับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ออกเป็น 5 ระดับ คือ ระดับ มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 ระดับปานกลางค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 ระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 และระดับน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80

ส่วนที่ 5 ข้อมูลผลกระทบกรณีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการเลี้ยงปศุสัตว์ ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตื่น แบ่งเป็นผลกระทบเชิงบวก จำนวน 5 ข้อ ผลกระทบเชิงลบ จำนวน 10 ข้อ โดยมีการกำหนดคะแนนเป็น มาก (3 คะแนน) ปานกลาง (2 คะแนน) และน้อย (1 คะแนน) โดยแบ่งเกณฑ์วัดระดับผลกระทบออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับมากค่าเฉลี่ย 2.35 – 3.00 ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.68 – 2.34 และระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.67

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ความถี่ (Frequency) พรรณนาข้อมูลทั่วไปของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน พื้นที่ถือครอง การใช้ประโยชน์พื้นที่ถือครอง และการมี ส่วนร่วมกับกิจกรรมของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential statistics) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติช่วยในการทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) ซึ่งเครื่องมือในการวิเคราะห์ผลทางสถิติ มีดังต่อไปนี้

1) ใช้ค่าสถิติ Independent-Sample T-test (T-test) เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยตัวแปร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน

2) ใช้ค่าสถิติ One-Way ANOVA (F-test) เพื่อทดสอบความแปรปรวนของตัวแปรตามที่มีการจำแนกตามตัวแปรอิสระ มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป

3) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correla

4) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ ที่ระดับ 0.05

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การรับรู้และทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ต๋อน จังหวัดตาก ซึ่งคณะผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ต๋อน ตำบลบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 51.64) มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี (ร้อยละ 34.02) สถานภาพสมรส (ร้อยละ 60.25) มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 38.11) ประกอบอาชีพเลี้ยงปศุสัตว์ (ร้อยละ 65.98) รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 88.11) ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ มากกว่า 20 ปี ขึ้นไป (ร้อยละ 94.26) เนื้อที่ของพื้นที่อยู่อาศัยหรือพื้นที่ทำกิน 1 - 5 ไร่ (ร้อยละ 65.16) การใช้ประโยชน์พื้นที่ในการทำคอกเลี้ยงปศุสัตว์ (ร้อยละ 28.69) และไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ต๋อน เช่น กิจกรรมอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กิจกรรมพัฒนาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ต๋อน หรือเป็นคณะกรรมการ ที่ปรึกษาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ต๋อน (ร้อยละ 69.26)

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ของประชาชนในช่องทางต่าง ๆ พบว่า ประชาชนมีการรับรู้ข่าวสารระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 0.60) หากพิจารณาตามช่องทางการรับรู้ข่าวสาร พบว่า มีการรับรู้ข่าวสารในช่องทางก้นัน/ผู้ใหญ่บ้าน มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.14) รองลงมาคือ การประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 1.03) หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย (ค่าเฉลี่ย 0.85) เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ต๋อน (ค่าเฉลี่ย 0.79) บุคคลในครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 0.42) เพื่อน/เพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย 0.41) โทรศัพท์/วิทยุ (ค่าเฉลี่ย 0.39) หน่วยงานราชการในพื้นที่ (ไม่ใช่เจ้าหน้าที่เขตฯ) (ค่าเฉลี่ย 0.36) ป้ายประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 0.36) และสื่อออนไลน์ (เฟซบุ๊ก/ไลน์/ทวิตเตอร์/ติ๊กต็อก) (ค่าเฉลี่ย 0.19) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร	$\bar{X}$	S.D.	การรับรู้
1. ก้นัน/ผู้ใหญ่บ้าน	1.14	0.42	ปานกลาง
2. การประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน	1.03	0.49	ปานกลาง
3. หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย	0.85	0.67	ปานกลาง
4. เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ต๋อน	0.79	0.55	ปานกลาง

ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร	$\bar{X}$	S.D.	การรับรู้
5. บุคคลในครอบครัว	0.42	0.57	น้อย
6. เพื่อน/เพื่อนบ้าน	0.41	0.58	น้อย
7. โทรศัพท์/วิทยุ	0.39	0.57	น้อย
8. หน่วยงานราชการในพื้นที่ (ไม่ใช่เจ้าหน้าที่เขตฯ)	0.36	0.53	น้อย
9. ป้ายประชาสัมพันธ์	0.36	0.54	น้อย
10. สื่อออนไลน์ (เฟซบุ๊ก/ไลน์/ทวิตเตอร์/ติ๊กต็อก)	0.19	0.49	น้อย
ค่าเฉลี่ย	0.60	0.38	น้อย

ตารางที่ 2 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ของประชาชน

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ระดับการรับรู้และระดับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ต๋อน ตำบลบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก มีผลดังนี้

ระดับการรับรู้ต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ต๋อน ตำบลบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.09 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน (ตารางที่ 3)

การรับรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชน ที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่าแม่ต๋อน จังหวัดตาก	9.09	3.46	ปานกลาง

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ระดับการรับรู้

หากพิจารณารายข้อจะพบว่า ข้อที่ประชาชนมีระดับการรับรู้มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ต๋อน เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย ใช่หรือไม่ (คำตอบถูก 228 คน คำตอบผิด 16 คน) 2) บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า มีหน้าที่อนุรักษ์ฟื้นฟู ดูแลรักษาสัตว์ป่า ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพในเขตฯ ด้วย ใช่หรือไม่ (คำตอบถูก 205 คน คำตอบผิด 39 คน) และ 3) บุคคลสามารถเคลื่อนย้ายหลักเขตป้ายแนวเขต หรือเครื่องหมายแสดงแนวเขตเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่อยู่ในพื้นที่อยู่อาศัยหรือทำกินของตนเองได้ใช่หรือไม่ (คำตอบถูก 203 คน คำตอบผิด 41 คน) และพบว่าข้อที่ประชาชนมีระดับการรับรู้ที่น้อยที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ฉบับเดิม คือ ฉบับ พ.ศ.2504 ใช่หรือไม่ (คำตอบถูก 5 คน คำตอบผิด 239 คน) 2) การอนุญาตให้ทำกินในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเป็นการอนุญาตตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2562 ใช่หรือไม่ (คำตอบถูก 7 คน คำตอบผิด 237 คน) และ 3) บุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าไม่มีที่ดินทำกินอื่น ละทิ้งการทำประโยชน์พื้นที่ที่ได้รับการสำรวจการครอบครอง

เกิน 1 ปี โดยไม่มีเหตุอันควร สามารถเข้ามาครอบครองที่ดินใหม่ได้ ใช่หรือไม่ (คำตอบถูก 26 คน คำตอบผิด 218 คน)

ระดับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตื่น ตำบลบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.77)

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่ประชาชนมีระดับทัศนคติมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ท่านคิดว่าควรให้สิทธิประชาชนที่ยากจนไม่มีที่ทำกินและไม่ได้ถือครองที่ดินมาก่อน สามารถใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าได้ (ค่าเฉลี่ย 4.43) 2) ท่านคิดว่าหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดให้ ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้ (ค่าเฉลี่ย 4.37) และ 3) ท่านคิดว่าควรให้ประชาชนสามารถเสนอแนวทาง ในการสำรวจการครอบครองที่ดินในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าได้ (ค่าเฉลี่ย 4.35) และมีระดับทัศนคติน้อยที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ 1) ท่านคิดว่าการกำหนดระยะเวลาในการอนุญาตให้ครอบครองที่อยู่อาศัยหรือทำกินระยะเวลา 20 ปี มีความเหมาะสมแล้ว (ค่าเฉลี่ย 2.34) 2) ท่านคิดว่าควรมีหลักเกณฑ์ให้ประชาชนสามารถโอนสิทธิการครอบครองในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแก่บุคคลภายนอกที่มีใช้ครอบครองได้ (ค่าเฉลี่ย 2.34) 3) ท่านคิดว่า ควรมีการกำหนดพื้นที่ที่จะอนุโลมให้เลี้ยงสัตว์ได้ เป็นการชั่วคราวแบบจำกัดพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 2.45)

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อระดับทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตื่น ตำบลบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก พบว่า ปัจจัยด้านอายุ การใช้ประโยชน์พื้นที่ถือครอง และการเข้าร่วมกิจกรรมของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า มีผลต่อระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชน ต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน และพบว่า ปัจจัยด้านระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ เนื้อที่พื้นที่อยู่อาศัยหรือพื้นที่ทำกิน การใช้ประโยชน์พื้นที่ถือครอง และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ มีผลต่อระดับทัศนคติเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ (ตารางที่ 4)

ปัจจัยทางสภาพเศรษฐกิจและสังคม	การรับรู้กฎหมายป่าไม้				ทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้			
	t-test	F-test	Correlation Coefficient	p-value	t-test	F-test	Correlation Coefficient	p-value
1. เพศ	.699			.485	-.188			.851
2. อายุ		3.152		.009**		.832		.528
3. สถานภาพ		.483		.618		2.354		.097
4. ระดับการศึกษาสูงสุด		1.403		.214		1.086		.371
5. อาชีพ		1.925		.066		1.337		.233
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		.498		.684		1.520		.210
7. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ (ปี)		1.103		.356		3.450		.009**

ปัจจัยทางสภาพเศรษฐกิจ และสังคม	การรับรู้กฎหมายป่าไม้				ทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้			
	t-test	F-test	Correlation Coefficient	p-value	t-test	F-test	Correlation Coefficient	p-value
8. เนื้อพื้นที่อยู่อาศัยหรือ พื้นที่ทำกิน		1.619		.170		3.020		.019*
9. การใช้ประโยชน์พื้นที่ถือ		4.512		.000**		3.220		.005**
10. การเข้าร่วมกิจกรรมของ	3.016			.003**	1.443			.150
11. การรับรู้ข่าวสาร เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้			-.014	.830			-.189	.003**

ตารางที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน

4. วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ผลกระทบกรณีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการเลี้ยงปศุสัตว์ (โค
พื้นเมือง) ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ต๋น ตำบลบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ที่ดินในการเลี้ยงปศุสัตว์ ในพื้นที่
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ต๋น จังหวัดตาก พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย
2.15) โดยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบเชิงบวกจากการใช้ประโยชน์ที่ดินในการเลี้ยงปศุสัตว์ ใน
ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.28) และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบเชิงลบจากการใช้ประโยชน์
ที่ดินในการเลี้ยงปศุสัตว์ ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.08) (ตารางที่ 5)

ผลกระทบจากการเลี้ยงปศุสัตว์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับผลกระทบ
เชิงบวก			
1. การเลี้ยงปศุสัตว์เป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน	2.78	0.43	มาก
2. การเลี้ยงปศุสัตว์สามารถลดปัญหาการว่างงานของชาวบ้านในชุมชนได้	2.63	0.53	มาก
3. การเลี้ยงปศุสัตว์สามารถใช้แรงงานจากสัตว์ช่วยในการทำงานได้	1.73	0.55	ปานกลาง
4. การเลี้ยงปศุสัตว์ช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดินในเรื่องของ ปุ๋ยบำรุงดินจากมูลสัตว์	2.20	0.50	ปานกลาง
5. การเลี้ยงปศุสัตว์ช่วยกำจัดวัชพืชในพื้นที่	2.06	0.51	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยผลกระทบเชิงบวก	2.28	0.32	ปานกลาง
เชิงลบ			
1. การเลี้ยงปศุสัตว์หากเลี้ยงแบบปล่อยอิสระทำให้สัตว์เลี้ยงไม่ได้รับการ ดูแลเรื่องสุขภาพ ส่งผลให้สัตว์เลี้ยงอ่อนแอ ชูบพอม มีโรค และพยาธิ ทำให้ขายไม่ได้ราคา	2.50	0.62	มาก
2. สัตว์ป่าติดโรคระบาดจากสัตว์เลี้ยง เช่น โรคปากเท้าเปื่อย โรคล้มปัสกีน	2.25	0.73	ปานกลาง
3. สัตว์ป่าในพื้นที่รอบชุมชนลดลง	1.91	0.48	ปานกลาง
4. ชนิดพันธุ์สัตว์น้ำในแหล่งน้ำ บริเวณที่มีการเลี้ยงปศุสัตว์ลดน้อยลง	1.81	0.48	ปานกลาง
5. พื้นที่ทุ่งหญ้าตามธรรมชาติ มีปริมาณลดลง	1.88	0.48	ปานกลาง

ผลกระทบจากการเลี้ยงปลุสสัตว์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับผลกระทบ
6. สัตว์เลี้ยงเข้ากินใบและเหยียบย่ำทำลายกล้าไม้ในพื้นที่แปลงปลูกป่า	2.02	0.55	ปานกลาง
7. ไม้ยืนต้นบริเวณที่มีการเลี้ยงปลุสสัตว์เติบโตช้า ต้นที่เกิดใหม่และรอดตายมีจำนวนน้อย ในพื้นที่ ป่าธรรมชาติ	2.07	0.58	ปานกลาง
8. ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการในการใช้อุปโภค - บริโภค และคุณภาพน้ำ มีการปนเปื้อนมูลปลุสสัตว์	2.48	0.69	มาก
9. ในฤดูฝนพบทรายอุดตันในลำห้วยและท่อประปาภูเขาจากการชะล้างหน้าดิน	2.59	0.59	มาก
10. ในฤดูฝนเกิดน้ำท่วมในพื้นที่เลี้ยงสัตว์บ่อยครั้ง	1.31	0.56	น้อย
ค่าเฉลี่ยผลกระทบเชิงลบ	2.08	0.34	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยผลกระทบ	2.15	0.26	ปานกลาง

ตารางที่ 5 ผลกระทบเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในการเลี้ยงปลุสสัตว์
ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตั้น จังหวัดตาก

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่องการรับรู้และทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตั้น จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้นำเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

1. ข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนจากการศึกษาพบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง แต่สัดส่วนของประชากรระหว่างเพศชายและเพศหญิงมีความใกล้เคียงกัน ส่วนมากอยู่ในกลุ่มอายุระหว่าง 41 - 50 ปี รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 51 - 60 ปี แสดงให้เห็นว่าสังคมในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอสามเภา จังหวัดตาก กำลังเตรียมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ประชากรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาเพียงประถมศึกษา เนื่องจากไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ เพราะมีฐานะยากจน ประกอบอาชีพหลัก คือ เลี้ยงปลุสสัตว์และไม่มีที่ดินทำกินแปลงอื่น มีเพียงที่ทำกินในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตั้นเท่านั้น ซึ่งครอบครองพื้นที่ประมาณ 1- 5 ไร่ ส่งผลให้มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท สอดคล้องกับรายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ปี 2564 พบว่า ภาคเหนือ เป็นภาคที่มีสัดส่วนคนจนร้อยละ 6.77 สูงเป็นอันดับ 3 ของประเทศ และจังหวัดตาก จัดเป็นจังหวัดที่มีปัญหาความยากจนเรื้อรัง (อยู่ใน 10 อันดับแรก ที่มีสัดส่วนคนจนสูงสุดมากกว่า 12 ปี จาก 22 ปี) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของปัญหาความยากจนกับรายได้ของประชากร ซึ่งมีรายได้ต่อหัวของประชากรต่ำ จึงมีโอกาสมิที่มีปัญหาความยากจนมากกว่าจังหวัดที่มีรายได้ต่อหัวสูง และกลุ่มประชากรที่มีการศึกษาน้อยมีปัญหาความยากจนมากที่สุด พบว่า ในปี 2564 ประชากรที่ไม่ได้เรียนหนังสือมีสัดส่วนคนจนที่ร้อยละ 14.81 รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาก่อนประถมศึกษาร้อยละ 10.95 และระดับประถมศึกษาร้อยละ 8.51 ขณะที่กลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงหรือระดับอุดมศึกษาขึ้นไป มีสัดส่วนคนจนต่ำกว่าร้อยละ 1.0 สะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาที่สูงขึ้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยแก้ไขปัญหาคความยากจน ซึ่งต้องมีการส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา แต่การมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นเพียงอย่างเดียว อาจไม่ทำให้ครัวเรือนหลุดพ้นจากความยากจนได้ ต้องมี

องค์ประกอบอื่นเพื่อให้ความช่วยเหลือ ให้คนจนสามารถหารายได้ได้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนจนให้หลุดพ้นจากปัญหาความยากจนได้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

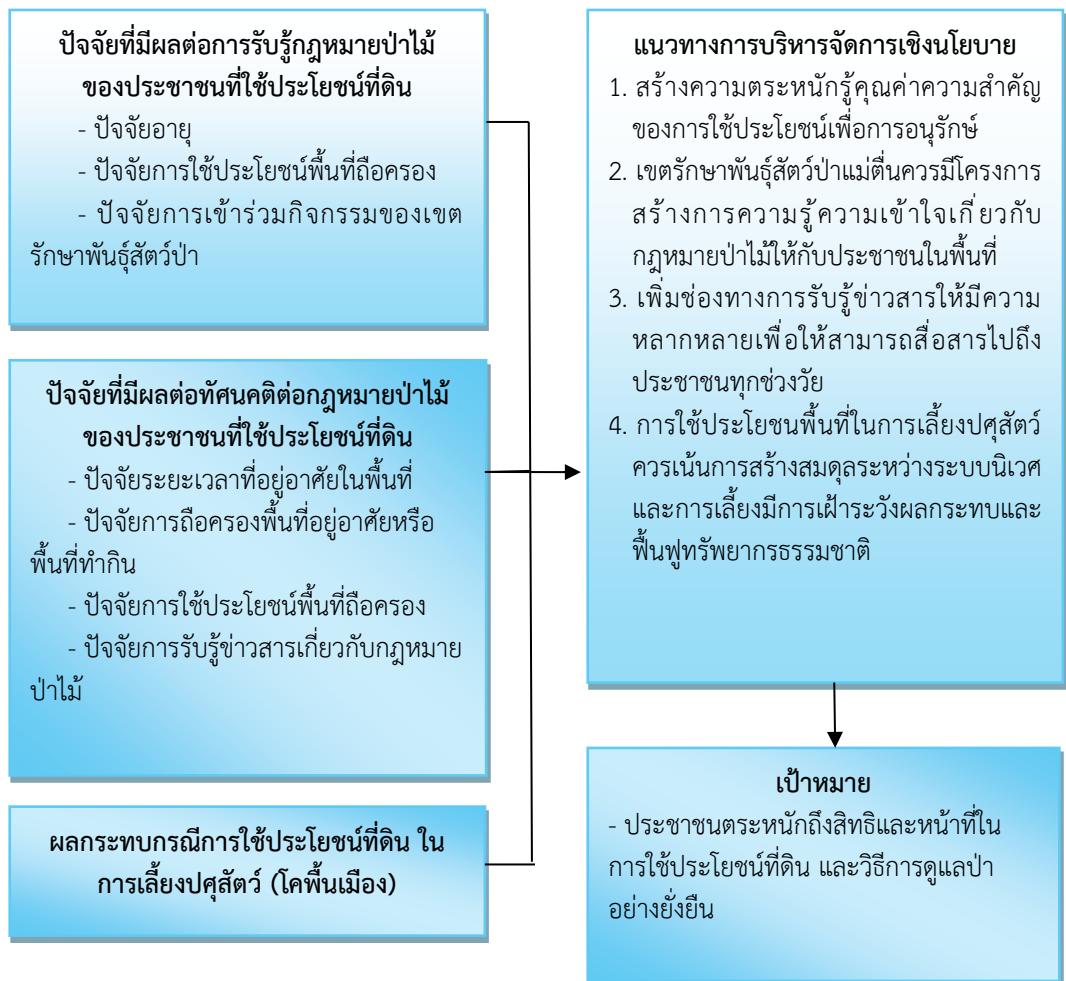
2. ระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตื่น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยของระดับการรับรู้กฎหมายเท่ากับ 9.09 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตื่น ตามมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2562 ประกอบกับร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า และร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์การอยู่อาศัย หรือทำกินในโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า หลักเกณฑ์ วิธีการเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน การสิ้นสุดการอยู่อาศัยหรือทำกิน มาตรการในการกำกับดูแล การติดตาม และการประเมินผล ยังไม่มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย และอาจมีการปรับปรุงแก้ไขในขั้นตอนการเสนอร่างกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรี จึงไม่สามารถใช้เป็นเอกสารอ้างอิงหรือเผยแพร่แก่ประชาชนได้ ซึ่งอาจสร้างความสับสนให้กับประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตื่น และระดับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.77) ซึ่งประชาชนมีความคิดเห็นว่าควรให้ประชาชนที่ยากจน ไร้ที่ดินทำกิน ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกิน และอยากมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในการสำรวจการครอบครองที่ดิน และไม่เห็นด้วยกับการกำหนดระยะเวลาในการอนุญาตให้ครอบครองที่อยู่อาศัยหรือทำกินระยะเวลา 20 ปี เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ อาศัยอยู่ในพื้นที่มานานกว่า 20 ปี และการเลี้ยงปศุสัตว์ ไม่ควรมีการกำหนดพื้นที่ที่จะอนุโลมให้เลี้ยงสัตว์ได้ เป็นการชั่วคราวแบบจำกัดพื้นที่ เพราะมีข้อจำกัดในเรื่องของจำนวนพื้นที่ถือครอง และอาหารของสัตว์ไม่เพียงพอ

3. ปัจจัยที่มีผลต่อระดับทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชน ต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตื่น จังหวัดตาก พบว่า อายุ การใช้ประโยชน์พื้นที่ถือครอง และการเข้าร่วมกิจกรรมของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตื่น มีผลต่อระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ กล่าวคือ อายุ ของประชาชนมีผลต่อระดับการรับรู้กฎหมายป่าไม้ โดยกลุ่มประชาชนที่มีอายุเพิ่มขึ้น มักมีความเข้าใจและการรับรู้เกี่ยวกับกฎหมายมากขึ้น ซึ่งอาจเกิดจากประสบการณ์ชีวิตที่ทำให้มีความตระหนักในเรื่อง การอนุรักษ์และความสำคัญของการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ที่ประชาชนถือครองภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตื่น ก็มีความสัมพันธ์กับ การรับรู้กฎหมายป่าไม้ ประชาชนที่มีการใช้ประโยชน์จากที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ มีความรู้เกี่ยวกับข้อบังคับและข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดินมากขึ้น เนื่องจากพวกเขามักจะได้รับข้อมูลจากหน่วยงานที่ดูแลพื้นที่ หรือมีความต้องการทราบข้อมูลกฎหมาย เพื่อลดความเสี่ยงจากการละเมิดและการเข้าร่วมกิจกรรมของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตื่น เป็นอีกปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดโดยเจ้าหน้าที่ เช่น การประชุมหรือ

การฝึกอบรมเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพยากรและการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ทำให้ประชาชนมีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับกฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และปัจจัยที่มีผลต่อระดับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตื่น จังหวัดตาก พบว่า ปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการเข้าร่วมกิจกรรมของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตื่น ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อระดับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิริติ พันทะสาร และคณะ (2566) ได้ศึกษาทัศนคติและการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อครัวเรือน และการเข้าร่วมในกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติที่แตกต่างกันส่ง ผลให้มีระดับทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชนไม่แตกต่างกัน และพบว่า ปัจจัยระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตื่น การถือครองพื้นที่อยู่อาศัยหรือพื้นที่ทำกินในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตื่น การใช้ประโยชน์พื้นที่ถือครอง และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้มีความสัมพันธ์กับระดับทัศนคติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรนิภา ปัญจน์ทกุล (2553) ได้ศึกษาการเปิดรับข่าวสารทัศนคติ และการยอมรับของวัยรุ่นที่มีต่อกฎหมายห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ พบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคล ซึ่งมียุ่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ของวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับทัศนคติ ต่อกฎหมายห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรประภัสร์ สร้อยเสนา และคณะ (2565) ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของประชาชนในจังหวัดแพร่ ที่มีต่อโครงการสร้างป่าสร้างรายได้ ตามแนวพระราชดำริฯ ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการฯ มีความสัมพันธ์กับระดับทัศนคติ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้วิเคราะห์จากการวิจัยเรื่อง การรับรู้และทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตื่น จังหวัดตาก ทำให้ผู้วิจัย ได้วิเคราะห์เป็นแผนภาพ ดังนี้

ภาพ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ของการรับรู้และทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ต้น จังหวัดตาก ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติต่อกฎหมายป่าไม้ของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน และผลกระทบกรณีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการเลี้ยงปศุสัตว์ (โคพื้นเมือง) นำมากำหนดแนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบาย เพื่อนำไปสู่เป้าหมายให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน และวิธีการดูแลป่าอย่างยั่งยืน

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยโดยภาพรวมพบว่า ประชาชนในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ต้น จังหวัดตาก ส่วนใหญ่มีลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นกลุ่มรายได้น้อย ประกอบอาชีพเลี้ยงปศุสัตว์ และอาศัยอยู่ในพื้นที่มาเป็นระยะเวลานาน โดยมีระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้อยู่ใน

ระดับน้อย ขณะที่การรับรู้กฎหมายอยู่ในระดับปานกลาง และมีทัศนคติอยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงความเข้าใจที่ยังไม่เพียงพอแต่มีแนวโน้มเชิงบวกต่อกฎหมาย ปัจจัยด้านอายุ การใช้ประโยชน์พื้นที่ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของภาครัฐมีผลต่อการรับรู้ ส่วนระยะเวลาการอยู่อาศัย การถือครอง และการใช้ประโยชน์ที่ดิน รวมถึงการรับรู้ข่าวสาร มีผลต่อทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ ผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเลี้ยงปศุสัตว์อยู่ในระดับปานกลางทั้งด้านบวกและลบ จึงชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาการสื่อสารเชิงนโยบาย การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และการจัดการทรัพยากรอย่างสมดุลเพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนระหว่างชุมชนกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์. จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การพัฒนาช่องทางการสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายป่าไม้ ที่เข้าถึงชุมชนได้ง่าย เช่น หอกระจายข่าว กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า และการประชุมหมู่บ้านเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ให้กับประชาชนในพื้นที่

1.2 ปรับปรุงนโยบายการจัดการพื้นที่ป่าให้สอดคล้องกับบริบทชุมชน พิจารณาความเหมาะสมในการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ การใช้แนวทางผ่อนปรน และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างชุมชนกับป่า

1.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดการป่าไม้ มีบทบาทในกิจกรรมดูแลป่า เช่น คณะกรรมการที่ปรึกษา การเป็นอาสาสมัครพิทักษ์ป่า หรือร่วมจัดทำแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

2.1 ใช้ผลวิจัยเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ นำข้อมูลการรับรู้และทัศนคติของชุมชนวางแผนงานที่ตอบสนองความต้องการความเป็นอยู่ของชาวบ้านในพื้นที่

2.2 เป็นแนวทางจัดกิจกรรมอบรมและพัฒนาองค์ความรู้ให้ประชาชนมีความรู้ และความเข้าใจเรื่องกฎหมายป่าไม้ โดยเฉพาะเรื่องสิทธิและหน้าที่ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน และวิธีการดูแลป่าอย่างยั่งยืน

2.3 สนับสนุนงานวิจัยและการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เป็นฐานข้อมูลสำหรับการติดตามผลกระทบในระยะยาว และการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม เช่น การประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากการอบรมหรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

เอกสารอ้างอิง

กรนิภา ปัญจนันทกุล. (2553). การเปิดรับข่าวสาร ทัศนคติ และการยอมรับของวัยรุ่นที่มีต่อกฎหมายห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- กীরติ พันทะสาร, กฤษดา พงษ์การันยภาส, อีสริย์ ฮาวปินใจ และปัญญพร คำโย. (2566). ทศนคติ และการรับรู้กฎหมายป่าไม้ของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ภูผาม่าน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- นิรามัย สังข์เงิน. (2557). การจัดการความขัดแย้งในพื้นที่อนุรักษ์: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติเขา แหล่ม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2562. (2562, 29 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา, 136(71 ก), หน้า 104–144.
- รัฐชัย สาทรกิจ. (2560). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการครอบครองที่ดินเพื่อใช้ทำกินในพื้นที่ป่า อนุรักษ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- วีรวัฒน์ ฉายา, เอกสิทธิ์ ดิยานันต์, สมศักดิ์ รมะมั่ง, สัญญา ศิริรักษ์, พิทยา สมวงษ์อินทร์, กุศล สุวรรณภรณ์, ปรียชัย ศิริพัฒ และณพล อนุตตรังกูร. (2558). การจัดการเชิงระบบเพื่อ สร้างสมดุลระหว่างผลิตภาพและการใช้ฐานทรัพยากรในการผลิตโคธรรมาชาติต้นน้ำ-กลาง น้ำบริเวณเหนือเขื่อนภูมิพลจังหวัดตาก. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สำนักงานจังหวัดตาก. (2567). แผนพัฒนาจังหวัดตาก (พ.ศ.2566 - 2570) ฉบับทบทวน ประจำปี งบประมาณ พ.ศ.2567. ตาก: สำนักงานจังหวัดตาก.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2564. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2566, จาก https://www.nesdc.go.th/more_news.php?cid=941&filename=social
- อรประภัสร์ สร้อยเสนา, ต่อลาก คำโย, ปัญญพร คำโย และอีสริย์ ฮาวปินใจ. (2565). ความรู้ ความ เข้าใจและทัศนคติของประชาชนในจังหวัดแพร่ที่มีต่อโครงการสร้างป่าสร้างรายได้ตามแนว พระราชดำริฯ. วารสารวนศาสตร์ไทย, 41(2), 27–38.
- Pearson, K. (1920). Notes on the history of correlation. *Biometrika*, 13(1), 24–45.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. (3rded.). New York: Harper & Row.